

مکتب فکر امام خمینی را مورد و محاسن و طرح
نقد و تاریخ انقلاب اسلامی است
که هر مرکز اسناد انقلاب اسلامی
نویسندگان و کلیه حقوق آن برای

جهانی شدن انقلاب اسلامی و پایان تاریخ

www.ketab.ir

سرشناسه:	رهبر، عباسعلی، ۱۳۵۰-
عنوان و نام پدآور:	جهانی‌شدن انقلاب اسلامی و پایان تاریخ/ تألیف عباسعلی رهبر، مؤرگان بیگله.
مشخصات نشر:	تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری:	۳۳۶ ص.
فروست:	مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۱۰۰ اندیشه‌های سیاسی؛ ۶۴.
شابک:	۲۹۰۰۰۰ ر.ن: 978-964-419-90۰۰
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه، ۳۶۰ ص
موضوع:	ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ -- تاثیر
موضوع:	Iran -- History -- Islamic Revolution, 1979 -- Influence
موضوع:	جهانی‌شدن -- ایران
موضوع:	Globalization -- Iran
موضوع:	جهانی‌شدن -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع:	Globalization -- Religious aspects -- Islam
موضوع:	جهانی‌شدن -- جنبه‌های سیاسی
موضوع:	Globalization -- Political aspects
موضوع:	جهانی‌شدن -- ایران -- جنبه‌های مذهبی
موضوع:	Globalization -- Iran -- Religious aspects
موضوع:	ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ -- جنبه‌های مذهبی
موضوع:	Iran -- History -- Islamic Revolution 1979 -- Religious aspects
شناسه افزوده:	بیگله، مؤرگان، ۱۳۶۱ -
رده‌بندی کنگره:	DSR ۱۵۶۴/ت۲۹ ۱۳۹۸
رده‌بندی دیویی:	۹۵۵/۰۸۳
شماره کتابشناسی ملی:	۵۵۴۵۱۲۶

گرامیداشت
بهمین الگرد
پیر انقلاب، اله

عنوان: جهانی شدن انقلاب اسلامی و پایان تاریخ

مؤلفان: دکتر عباسعلی رهبر، مؤلفان بیگانه

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۸۰

شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۱۰۰۰ تومان

حروف چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات «پیشرو» اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۹۰۰-۴

ISBN: 978-964-419-900-4

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، رویه روی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴،

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irdc.ir

ارزیابان: سجاد چیت فروش، رشید جعفرپور، اکبر اشرفی

فهرست مطالب

۱۷		مقدمه
۱۹		پیشگفتار
۳۱		فصل اول: چارچوب نظری و مفهومی
۳۳		گفتار نخست: تعریف مفهومی
۳۳		۱ - جهانی شدن
۳۸		۱ - ۱ - جهانی شدن سیاست:
۴۱		۲ - ۱ - جهانی شدن اقتصاد:
۴۳		۳ - ۱ - جهانی شدن فرهنگ:
۴۶		۴ - ۱ - انواع رویکردها به مقوله‌ی جهانی شدن
۴۷		۲ - انقلاب اسلامی
۵۰		۳ - انقلاب اسلامی و جهانی شدن
۵۱		۴ - مهدویت
۵۲		۵ - حکومت جهانی مهدوی
۵۳		۶ - تمدن
۵۳		۷ - نظریات پایان تاریخ
۵۵		۸ - انقلاب اسلامی و پایان تاریخ
۵۸		گفتار دوم: مبانی نظری

- مبحث اول - نظریه پردازی و متعلقات آن ۵۸
- ۱- مفهوم نظریه: ۵۸
- ۲- ویژگی های نظریه: ۵۹
- مبحث دوم - ایدئولوژی ۶۰
- ۱- تعریف ایدئولوژی ۶۰
- ۲- دیدگاه برخی مکاتب درباره ی ایدئولوژی ۶۲
- مبحث سوم - نظریات تاریخ مادی (تاریخی - فراتاریخی) ۶۳
- ۱- معنای تاریخ و علم تاریخ ۶۳
- الف - معنای لغوی: ۶۳
- ۲- فاعل نظری تاریخ و ابعاد آن ۶۵
- ۲-۱- فاعل فلسفه ی نظری تاریخ ۶۶
- ۲-۱-۱- شناخت رویدادهای تاریخ ۶۶
- ۲-۱-۲- معنا بخشی به رویدادها ۶۷
- ۲-۱-۳- قانونمندی، هدف بندی و حرکت تاریخ ۶۸
- ۲-۱-۴- حتمیت تاریخ ۶۹
- ۳- فلسفه ی تاریخ در قرآن ۷۰
- ۴- تاریخ و علیت حوادث ۷۳
- مبحث چهارم - دکتربین مهدویت ۷۴
- ۱- فراگیری و عام نگری (جهان شمولی) ۷۶
- ۲- عدالت گرایی ۷۷
- ۳- معنویت گرایی و کمال بخشی ۷۷
- ۴- حق گرایی و ریشه کنی نموده های باطل ۷۸
- ۵- تحقق عبودیت و یکتاپرستی ۷۹
- ۶- خشونت ستیزی ۷۹
- ۷- تأمین رضایتمندی و خشنودی مردم ۸۰

۸۱.....	۸- شایسته‌سالاری (حکومت صالحان و مستضعفان).....
۸۲.....	۹- ایجاد انسجام، سازگاری و هماهنگی.....
۸۲.....	مبحث پنجم - دین و جهانی شدن.....
۸۳.....	۱. اسلام و جهانی شدن.....
۸۴.....	الف) آیات.....
۸۵.....	ج) استدلال عقلی.....
۸۶.....	۲. جهانی شدن و جنبش‌های اسلامی.....
۸۹.....	فصل دوم: مختصات حریک انقلاب اسلامی.....
۹۵.....	مبحث اول - رهیافت‌های مطرح‌شده در مورد انقلاب‌ها (نظریه‌های انقلاب).....
۹۶.....	۱- نظریات کلاسیک انقلاب.....
۹۷.....	۲- نظریات مدرن انقلاب.....
۹۸.....	رهیافت جامعه‌شناختی.....
۹۹.....	رهیافت روان‌شناختی.....
۹۹.....	رهیافت اقتصادی.....
۱۰۰.....	رهیافت سیاسی.....
۱۰۱.....	مبحث دوم - انقلاب اسلامی و تحول در نظریه‌پردازی و معاصر.....
۱۰۵.....	۱- تعدیل نظریات ساختاری انقلاب.....
۱۰۶.....	۲- شکل‌گیری نسل چهارم نظریه‌پردازان انقلاب.....
۱۰۷.....	۳- بررسی‌های فنی و ابزاری بر روی انقلاب‌ها.....
۱۰۸.....	۴- شکل‌گیری رهیافت فرهنگی در تبیین انقلاب اسلامی.....
۱۱۰.....	۵- رهیافت فرهنگی.....
۱۱۲.....	الف) امام‌خمينی (ره).....
۱۱۴.....	ب) حمید عنایت.....
۱۱۵.....	ج) منوچهر محمدی.....
۱۱۶.....	د) حامد الگار.....

- ۱۱۷..... (و) میشل فوکو
- ۱۱۹..... مبحث سوم - مبانی هستی شناسانه و معرفت شناسانه ی انقلاب اسلامی
- ۱۱۹..... مبنای نظری انقلاب اسلامی
- ۱۲۰..... الف) فرهنگ سیاسی شیعه
- ۱۲۴..... ۱- اصول اعتقادی
- ۱۲۴..... ۱-۱- امامت
- ۱۲۵..... ۲-۱- عدل
- ۱۲۵..... ۳-۱- غیبت و انتظار
- ۱۲۷..... ۴-۱- اجتهاد
- ۱۲۸..... ۴-۱-۱- شکل گیری اجتهاد جدید
- ۱۲۹..... ۱-۱- شهادت
- ۱۳۱..... ۶-۱- تقیّه
- ۱۳۲..... ۷-۱- جهاد
- ۱۳۳..... ۸-۱- تولی و تبرّی
- ۱۳۳..... ۲- نمادها و سمبول ها
- ۱۳۳..... ۱-۲- نهضت عاشورا
- ۱۳۴..... ۲-۲- اربعین
- ۱۳۴..... ۳-۲- اعیاد مذهبی
- ۱۳۵..... ۴-۲- مساجد و تکایا
- ۱۳۵..... ب) جهان بینی و هستی شناسی
- ۱۳۷..... ج) انسان شناسی
- ۱۳۹..... فصل سوم: انقلاب اسلامی و احیای هویت اسلامی در عصر جهانی شدن
- ۱۴۱..... مبحث اول - مبانی تمدن غرب و اسلام
- ۱۴۱..... ۱- شکل گیری تمدن اسلام
- ۱۴۶..... ۱- مبانی تمدن اسلام

۱-۱- توحید و خداشناسی.....	۱۴۶
۱-۲- جهان‌شمولی و جاودانگی.....	۱۴۷
۱-۳- تعادل و انسجام.....	۱۴۸
۱-۴- متحرک و پویا بودن.....	۱۴۸
۱-۵- رشد اجتماعی انسان.....	۱۴۹
۲- مبانی تمدن غرب:.....	۱۵۰
۲-۱- اومانیزم.....	۱۵۳
۲-۲- سرمایه‌داری.....	۱۵۳
۲-۳- عقل‌گرایی.....	۱۵۳
۲-۴- علم‌گرایی.....	۱۵۴
۲-۵- لیبرالیسم.....	۱۵۵
۲-۶- دموکراسی.....	۱۵۵
۲-۷- دولت مدرن.....	۱۵۶
۲-۸- فردگرایی.....	۱۵۷
۲-۹- سکولاریسم.....	۱۵۷
مبحث دوم - نقش اسلام در ایجاد تمدن اسلامی.....	۱۵۹
مبحث سوم - جهان اسلام و فرصت‌های فرهنگی جهان شدن.....	۱۶۱
مبحث چهارم - انقلاب اسلامی و هویت جامعه‌ی اسلامی.....	۱۶۶
۱. انقلاب اسلامی و احیاء هویت اسلامی در جهان اسلام.....	۱۶۶
۲. انقلاب اسلامی و بیداری اسلامی.....	۱۶۸
مبحث پنجم - تأثیر انقلاب اسلامی بر نظریات جهانی شدن.....	۱۷۰
۱. انقلاب اسلامی؛ تعامل معنویت، دیانت و سیاست (اسلام سیاسی).....	۱۷۲
۲- مبانی و پیش‌فرض‌های اسلام سیاسی.....	۱۷۴
۳- محورهای تقابل اسلام سیاسی و سکولاریسم.....	۱۷۶
۳-۱- فلسفه‌ی حقوق.....	۱۷۷

۳-۲- فلسفه‌ی اجتماعی ۱۷۷

۳-۳- فلسفه‌ی سیاسی ۱۷۸

فصل چهارم: مقایسه‌ی تطبیقی نظریه‌های پایان تاریخ غرب و انقلاب اسلامی ۱۸۱

مبحث اول - رویکرد غرب به فلسفه‌ی تاریخ ۱۸۳

۱- مفهوم‌شناسی حکومت جهانی ۱۸۳

۲- حکومت جهانی از منظر اندیشمندان در تاریخ ۱۸۴

۲-۱- اندیشه‌ی حکومت جهانی در دیدگاه متفکرین کلاسیک ۱۸۵

۲-۲- اندیشه‌ی حکومت جهانی در دیدگاه متفکرین معاصر ۱۸۷

۳- حکومت واحد جهانی در ادیان غیر اسلامی ۱۹۰

۳-۱- رویکرد آیین زرتشت به فلسفه‌ی تاریخ و سیر حرکت جهان و

انسان ۱۹۰

۳-۲- رویکرد آیین هندو به فلسفه‌ی تاریخ و سیر حرکت جهان و انسان ۱۹۱

۳-۳- رویکرد آیین بودا به فلسفه‌ی تاریخ و سیر حرکت جهان و انسان ۱۹۱

۳-۴- رویکرد ادیان یهود و مسیحیت به فلسفه‌ی تاریخ و سیر حرکت جهان و

انسان ۱۹۲

۴- حکومت واحد جهانی در اسلام ۱۹۴

۵- حکومت واحد جهانی در غرب ۱۹۷

۵-۱- رویکرد آلوین تافلر به حکومت جهانی ۱۹۷

۵-۱-۱- ویژگی‌های نظام جهانی آینده ۱۹۸

۵-۲- رویکرد مارشال مک‌لوهان به حکومت جهانی ۲۰۱

۵-۳- رویکرد فرانسیس فوکویاما به حکومت جهانی ۲۰۳

۵-۴- رویکرد ساموئل هانتینگتون به حکومت جهانی ۲۰۹

مبحث دوم - انقلاب اسلامی و پایان تاریخ ۲۱۶

۱- انقلاب اسلامی و حکومت جهانی ۲۱۶

۱-۱- انقلاب اسلامی و عرضه‌ی دکترین مهدویت (تر سیاسی - حکومتی اسلام

۲۱۶.....	در رابطه با آینده)
۲۱۷.....	۱-۲- اندیشه‌ی مهدویت پیش از انقلاب اسلامی
۲۱۸.....	۱-۳- اندیشه‌ی مهدویت پس از انقلاب اسلامی
۲۲۲.....	۱-۴- حکومت ولایی زمینه‌ساز ظهور
۲۲۴.....	۱-۴-۱- عوامل زمینه‌سازی ظهور منجی در حکومت ولایی
۲۲۷.....	۱-۴-۲- انقلاب اسلامی، زمینه‌ساز ظهور منجی
۲۲۸.....	۲- پیشینه، چیستی و خاستگاه دکترین مهدویت
۲۳۰.....	۲-۱- تفکر شیعی؛ خاستگاه دکترین مهدویت
۲۳۲.....	۲-۲- ساختار و ویژگی‌های تفکر شیعی
۲۳۲.....	الف- بُعد تاریخی
۲۳۳.....	۲-۳- پیوند شیعه و معاشرت
۲۳۳.....	الف- پیوند عقیدتی (ایدئولوژیک)
۲۳۴.....	ب- پیوند تاریخی
۲۳۵.....	۳- حکومت جهانی مهدوی و رشد یافتگی عقل
۲۳۷.....	۳-۱- سیر تطور عقلانیت در عصر روشنگری
۲۳۸.....	۳-۲- عقل از منظر اسلام
۲۳۹.....	۳-۳- اقسام عقل
۲۴۰.....	۳-۳-۱- عقل نظری
۲۴۰.....	۳-۳-۲- عقل عملی
۲۴۱.....	۳-۳-۳- عقل ابزاری
۲۴۱.....	۳-۴- رشد یافتگی عقل در حکومت جهانی مهدوی
۲۴۲.....	۳-۴-۱- رشد عقل نظری
۲۴۳.....	۳-۴-۲- رشد عقل عملی
۲۴۳.....	الف) عبادت و شناخت خدا
۲۴۴.....	ب) عدالت

- ج) اعتقاد به خدا و دوری از معصیت ۲۴۴
- ۳-۴-۳- رشد عقل ابزاری ۲۴۵
- ۴-۴-۳- مقایسه و ارزیابی عقلانیت رنسانس و عقلانیت دینی ۲۴۵
- الف) تفاوت‌های کمی ۲۴۶
- ب) تفاوت‌های کیفی ۲۴۷
- مبحث سوم - مقایسه‌ی تطبیقی نظریات پایان تاریخ غرب و مهدویت ۲۴۷
- الف- دکترین مهدویت و جهان معاصر ۲۴۷
- ب) مهدویت و جهانی‌شدن (فرصت‌ها و چالش‌ها) ۲۴۹
- ۱- چالش‌ها و فرصت‌های جهانی‌شدن در حوزه‌ی عناصر فرهنگی دکترین مهدویت ۲۵۱
- ۱-۱- در بُعد باورها ۲۵۱
- چالش‌ها: ۲۵۱
- فرصت‌ها: ۲۵۴
- ۱-۲- در بُعد ارزش‌ها و نیازها ۲۵۶
- چالش‌ها: ۲۵۶
- فرصت‌ها: ۲۵۸
- ۲- چالش‌ها و فرصت‌های جهانی‌شدن در - روزه و ویژگی‌های دکترین مهدویت ۲۵۸
- ۲-۱- در بُعد جهان‌شمول بودن ۲۵۹
- چالش‌ها: ۲۵۹
- فرصت‌ها: ۲۵۹
- ۲-۲- در بُعد دارابودن صبغه‌ی الهی - دینی ۲۶۱
- چالش‌ها: ۲۶۱
- فرصت‌ها: ۲۶۱
- ۲-۳- در بُعد آرمانی بودن ۲۶۲

۲۶۲.....	چالش‌ها:
۲۶۳.....	فرصت‌ها:
۳- چالش‌ها و فرصت‌های جهانی‌شدن در حوزه‌ی عناصر کارکردی دکترین	
۲۶۳.....	مهدویت
۳-۱- در زمینه‌ی هویت‌بخشی.....	۲۶۴
۲۶۴.....	چالش‌ها:
۲۶۵.....	فرصت‌ها:
۳-۱- در زمینه‌ی انسجام‌بخشی.....	۲۶۶
۲۶۶.....	چالش‌ها:
۲۶۷.....	فرصت‌ها:
۴- چالش‌ها و فرصت‌های جهانی‌شدن در حوزه‌ی آرمان‌ها و چشم‌انداز سعادت	
۲۶۷.....	بشر
۲۶۷.....	چالش‌ها:
۲۶۸.....	فرصت‌ها:
ج) مقایسه‌ی دکترین مهدویت با نظریه‌ی پایان تاریخ فوکویاما.....	۲۶۹
۲۶۹.....	۱) نوع نگاه به انسان:
۲۷۰.....	۲) قانونمندی تاریخ:
۲۷۱.....	۳) غایت تاریخ:
۲۷۴.....	۴) تکامل:
د) تأثیر گفتمان انقلاب اسلامی بر بیداری اسلامی در عصر جهانی‌شدن و پایان	
۲۷۵.....	تاریخ
۲۷۶.....	۱- تأثیر نظری
۲۷۶.....	الف) تأثیر انقلاب اسلامی در بازگشت جوامع اسلامی به اصل خود
۲۷۷.....	ب) تأثیر انقلاب اسلامی در بازگشت بشریت به معنویت و دین
۲۷۸.....	ج) انقلاب اسلامی به مثابه یک اندیشه‌ی مترقی دین‌مدار و دنیامدار

۲۷۹.....	۲- تأثیر عملی
۲۸۳.....	جمع بندی
۲۸۷.....	کتابنامه
۳۱۱.....	نمایه

مقدمه

جهانی‌شدن اصطلاحی است که براساس آن همه‌ی ابعاد زندگی بشر در حال تغییر و دگرگونی است. «تراکم زمان و مکان» با کوتاه‌شدن زمان و انقباض مکان همراه است، یعنی زمان مورد نیاز برای انجام کارها کاهش می‌یابد و این امر به نوبه‌ی خود موجب کاهش فاصله‌ی تجربی بین نقاط مختلف در مکان می‌شود. چنین تراکمی در زمان و مکان محصول فناوری‌های دنیای مدرن و به‌ویژه تک‌پوژی ارتباطات الکتریکی و الکترونیکی پیشرفته است. تغییر یا ساعت تغییر مبین پیچیدگی‌های جهانی‌شدن نیست بلکه در تعریف جهانی‌شدن در نظر گرفتن پیامدهای گوناگون این روند ضروری است. فشردگی زمان و مکان پیامد ارتباطات گسترده و سریع جهانی است درحالی‌که در بعد اقتصادی درهم‌تنیده‌شدن اقتصادهای محلی، در بُعد سیاسی تضعیف حاکمیت دولت‌های ملی و در بُعد فرهنگی نسبت‌گرایی پیامدهای مهم آن می‌باشند. فروریختن مرزها در همه‌ی حوزه‌های زندگی بشری عامل مهم شبیه هم شدن و به‌عبارت دیگر «یک‌رنگ‌شدن» انسان‌ها و جوامع در یک «جهانی‌شده» است.

در مقابل اندیشه‌ی معتقدان به توان «یک‌رنگ‌سازی» جهانی‌شدن، برخی اندیشمندان نیز از بعد دیگری به آن می‌نگرند. آنها معتقدند جهانی‌شدن به‌سبب بروز نگرش‌های پست‌مدرنیستی و نسبی‌گرایانه فرصتی را در اختیار همه‌ی فرهنگ‌ها قرار می‌دهد که به حیات خود ادامه داده و بر دامنه‌ی افراد و جوامع زیر سلطه‌ی خود بیفزایند. بر همین اساس بسیاری معتقدند با پیشرفت هرچه بیشتر جهانی‌شدن جنبه‌های مختلفی از زندگی بشر کشف می‌شود. معتقدان به این نظریه بر این باورند که در هر موقعیت جغرافیایی و تاریخی یک فرهنگ، دین و سبک زندگی خاصی تداوم دارد و آنها با استفاده از ابزارهایی که جهانی‌شدن در اختیارشان می‌گذارد نه‌تنها از منزوی‌شدن و به‌فراموشی سپرده‌شدن رهایی پیدا می‌کنند، این امکان و فرصت را می‌یابند تا خود را به جوامع و فرهنگ‌های دیگر عرضه کرده و با نشان‌دادن

ویژگی‌ها و زیبایی‌های خود، آنها را نیز به سوی خود جذب نمایند.

در چنین وضعیتی ادیان الهی به عنوان یکی از فرهنگ‌های پایدار جامعه، فرصت بیشتری برای رشد و شکوفایی پیدا کرده‌اند. امروزه با وجود وسایل ارتباطی و پیچیده‌ای مانند رادیو، تلویزیون، تلفن، شبکه‌های اجتماعی مجازی امکان طرد و یا پوشاندن کامل حقایق یک فرهنگ و طرز تفکر دینی متفی شده و همه‌ی ادیان و فرهنگ‌ها به آسانی به اشاعه‌ی باورهای خود می‌پردازند. در دنیایی که گردش اطلاعات در مجاری ارتباطی آن به‌سان گردش خون در رگ‌های یک بدن زنده است جلوگیری از شیوع هیچ فکر و اندیشه‌ای امکان‌پذیر نیست. همین دلیل نیز امروزه عده‌ای به طرح یک تئوری چندفرهنگی روی آورده و معتقد شده‌اند که دنیای امروز دنیایی نیست که یک فکر و سبک زندگی بتواند در آن عرض اندام کرده و سایر فرهنگ‌های دینی را نادیده بگیرد. در این بین یکی از مهم‌ترین این فرهنگ‌ها دین اسلام و به‌توضیح نژاد شیعه است. این جریان اصیل فکری و فرهنگی برخلاف اندیشه‌های مدرن غربی که معتقد به پایان تاریخ و گسترش بالاجبار لیبرالیسم می‌باشند، معتقد به ظهور حضرت (ع) و اشاعه‌ی احکام انسانی و اسلامی بوده و آن را وعده‌ای تخلف‌ناپذیر می‌داند. امروزه و با توجه به ضعف‌هایی که اندیشه‌های لیبرالیستی از خود نشان داده‌اند، گسترش «دکترین رویت» کار چندان سختی نخواهد بود. چرا که علاوه بر فراهم‌شدن زمینه‌های گسترش تکررات اسلامی در فضای جهانی شدن، در دنیای معنویت و دین‌زدایی‌شده‌ی فعلی، انسان بی‌سربسته و ناامن به دنبال امنیتی است که از منبعی لایزال و الهی سرچشمه گرفته و وی را از حالتی «رهاشده» به «ری» «حقیقت» سوق دهد. در پژوهش فعلی نیز محققان محترم با در نظر داشتن مباحث ذکر شده، توضیح معنا و مفهوم جهانی‌شدن پرداخته و بعد از تبیین این نظریه، به نظرات مرتبط با آن توجه دارد. در ادامه نویسنده‌ی پژوهش بعد از توضیح نظریه‌ی پایان تاریخ فوکویاما به ضعف‌های نظری و عملی آن می‌پردازد. اما نکته‌ی مهم و مورد تأکید نویسنده‌ی آن است که انقلاب اسلامی در ایران زمینه‌های ظهور و برجسته‌شدن نظریه‌ی اصیل مهدویت و زنده‌شدن دوباره‌ی احکام انسانی و اسلامی را بار دیگر فراهم نموده است.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی ضمن تشکر از نویسندگان محترم از زحمات همکاران محترم انتشارات قدردانی می‌نماید.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی